MEŽSAIMNIECĪBA

Paši sameklē aizsargājamās teritorijas

Viens no lielākajiem privātajiem mežsaimniecības uzņēmumiem Latvijā SIA Bergvik Skog pēc savas iniciatīvas veicis dabas dzīvotņu inventarizāciju savos mežos, kā rezultātā par aptuveni 500 ha pieaudzis biotopu apmērs

FOTO – VITĀLIJS STĪPNIEKS, DIENAS BIZNESS

«Tas ir vairāku gadu darba rezultāts,» situāciju skaidro SIA *Bergvik Skog* valdes loceklis Larss Georgs Hedlunds. Uzņēmums kopumā apsaimnieko aptuveni 110 tūkst. ha zemes Latvijā, no kuriem aptuveni 80 tūkst. ha ir meža zemes. Aptuveni 13 tūkst. ha jau līdz šim ir pakļauti dažādiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem un liegumiem. Uzņēmuma īpašumā esošie meži ir gan Latgalē, gan arī Kurzemē.

FSC sertifikāts

«SIA *Bergvik Skog* meži tiek apsaimniekoti saskaņā ar FSC principiem un kritērijiem, ko apliecina FSC sertifikāts. FSC principi un kritēriji prasa līdzsvarotu vides aizsardzības, sociālo un ekonomisko interešu sabalansēšanu, kas arī praksē tiek īstenots,» skaidro L. G. Hedlunds. Viņš norāda, ka arī uzņēmuma mātes kompānija Skandināvijā ir sertificēta pēc FSC principiem un kritērijiem. «Latvijā nacionālais FSC standarts ir tapšanas stadijā, tāpēc savulaik sertifikācijas iegūšanai izmantotas FSC vadlīnijas, kuru piemērošanā liela loma ir auditoram, jo Latvijas klimatiskie un arī ekoloģiskie apstākļi radikāli atšķiras no tiem, kādi tie ir, piemēram, Dienvidaustrumāzijā vai Dienvidamerikā,» piemetina L. G. Hedlunds.

Kopumā FSC balstās uz 10 pīlāriem, no kuriem dažiem nav pat īsta piemērojuma Latvijā, piemēram, pamatiedzīvotāju (*indigenous peoples)* aizsardzība – Somijā tie ir sāmi, Dienvidamerikā – indiāņi. Viņš arī norāda, ka tiek ievērotas arī tādas pašsaprotams prasības kā, piemēram, strādnieku tiesības darboties arodbiedrībās, tiem ir normāli darba un sadzīves apstākļi. «Būtībā sertifikācijas prasības ir augstākas, nekā to prasa Latvijas normatīvie akti, kaut arī vairākās pozīcijās citu valstu, piemēram, Zviedrijas, mežu īpašniekiem ir brīvākas rokas – lielākas iespējas lemt, ko un kā darīt savā mežā, piemēram, kad un kā to cirst, kā un ar kādu koku sugu to atjaunot,» piemetina L.G. Hedlunds.

Piecgades darbs

SIA *Bergvik Skog* pirms pieciem gadiem sāka speciālu programmu, kas paredzēja palielināt uzņēmuma pārziņā esošo aizsargājamo teritoriju apmēru līdz 10% (pēc FSC prasībām). «Sākotnēji pēc noteiktiem principiem tika atlasīti aptuveni 3000 ha mežu, kuros pēc nogabalu apraksta varētu būt vērtīgas dabas dzīvotnes, uz tām pēc tam tika sūtīti dabas eksperti, kuri tad arī ar savu vērtējumu izlēma šo vietu tālāko likteni,» stāsta L.G. Hedlunds. Būtībā tikusi izmantota tieši tāda pati metodika, kādu pašlaik īsteno Dabas aizsardzības pārvalde, veicot t.s. dabas vērtību inventarizāciju visā Latvijā. Tāpat tiek novērtēti arī jauniegādātie īpašumi un atbilstoši FSC kritērijiem arī meža nogabali pirms ciršanas. Tādējādi pašlaik jau aptuveni 8000 ha ir dabā apsekoti, un *Bergvik skog* ir saņēmis ekspertu viedokli par tiem. «Ekspertu vērtējumā no 8000 ha tikai 500 ha atbilda tiem nosacījumiem, lai tos varētu atzīt par biotopiem. Tie nebūt nav koncentrēti vienā vai dažās vietās, tie būtībā ir izkliedēti,» atzīst uzņēmuma valdes loceklis. Vidēji viena biotopa apmērs ir viens hektārs. «Viena lieta ir identificēt šos biotopus, bet otra – daudz būtiskāka lieta – ir tos iezīmēt uzņēmuma kartogrāfiskajā materiālā un vienlaikus arī veikt izmaiņas saimnieciskās darbības plānošanā, lai tā ne tikai neskartu, bet arī neietekmētu attiecīgo dabas dzīvotni,» tā L. G. Hedlunds. Šādas inventarizācijas rezultātā tikušas atrastas arī Latvijas Sarkanajā grāmatā ierakstītas sugas.

Specifiskās nianses

Ekonomiski vieglāk saimniecisko darbību ir plānot tad, ja visi aizsargājamie objekti atrodas vienā vietā – kompaktā teritorijā, daudz sarežģītāk, ja tie atrodas izkliedus, daudzās dažādās vietās. «Tās ir noteiktas izmaksas, kas vajadzīgas, lai, veicot saimnieciskos darbus, neviens nekļūdītos un netiktu ietekmēti atrastie biotopi, piemēram, kartogrāfiskais materiāls, apraksti, metodikas izmaiņas,» stāsta L.G. Hedlunds. Viņš arī atzīst, ka kopumā mežsaimniecisko darbu izmaksas dažāda veida saimnieciskas darbības ierobežojumi palielina. «Uzņēmuma īpašumā ir meži, kuros var veikt saimnieciskos darbus tikai noteiktā periodā vai, piemēram, var veikt tikai izlases cirtes (tas attiecas uz Rāznas nacionālā parka teritoriju). Ir arī tādas teritorijas, kurās vispār nedrīkst gandrīz vai ieiet un kurās nav iespējama ne tūrisma, ne rekreācijas attīstība, labākajā gadījumā zinātne un pētniecība,» uz lūgumu analizēt iespējas aizsargājamās teritorijās atbild L. G. Hedlunds.

No kopumā aizsargājamiem 13 tūkst. ha aptuveni 3500 ha ir iespējas veikt ierobežotu saimniecisko darbību, bet pārējā aizsargājamā platībā vispār neko darīt nevar. «Pārējos 68 tūkst. ha mežu varam veikt saimniecisko darbību pilnā apmērā, tādējādi kopumā ietekme uz saimniecisko darbību ir mazāka, taču pavisam cita situācija būs nelielajiem mežu īpašniekiem,» secina L.G. Hedlunds. Viņaprāt, lieliem mežu un zemes īpašniekiem dažādi liegumi un ierobežojumi atstāj mazāku ietekmi uz saimniecisko darbību un ieņēmumiem. «Izlases cirtē mežistrādes izmaksas būs lielākas nekā kailcirtē, turklāt izlases cirtēs daudz grūtāk ir atjaunot mežu nekā kailcirtēs, jo jaunos kociņus nomāc veco vainagi un arī zāle, kā dēļ tie paliek saules gaismas badā, turklāt jauno koku saknēm konkurenci rada nenocirsto – augošo koku saknes,» uz lūgumu minēt problēmas, kuru risināšanai jāvelta enerģija un laiks, strādājot vietās, kur ir ierobežojumi, atbild L.G. Hedlunds. Viņš norāda, ka ir arī teritorijas, kurās konkrētus darbus var veikt tikai noteiktā laikā, piemēram, rudenī.

Nocērt ap 200 tūkst. m³

SIA *Bergvik Skog* līdz šim Latvijā vairāk stāda mežu un kopj jaunaudzes, nekā cērt mežu. Uzņēmuma neto apgrozījums ik gadu svārstās ap 4 milj. eiro. «Ik gadu tiek nocirsti (galvenā cirte + kopšanas cirtes) aptuveni 200 līdz 220 tūkst. m³ apaļkoksnes. Cirsmā tiek atstāti 10 ekoloģiskie koki uz vienu ha, turklāt vairākos mežu tipos tiek atstātas teju visas kritalas un sausie koki, kas kalpos kā dzīvotnes dažādām sugām – augiem, sēnēm, kukaiņiem, putniem u.c., un tas ir ievērojami vairāk, nekā to prasa Latvijas normatīvi,» norāda L.G. Hedlunds. Jau šobrīd dabai atstātajās platībās (biotopos) kopējais krājas apjoms pārsniedz 100 tūkst. m³.

Viņš norāda, ka visas prasības par saimniekošanu teritorijās ar dažādiem ierobežojumiem ir izpildāmas, tomēr jārēķinās, ka tās ir zināmas izmaksas un vienlaikus arī mazāki ienākumi, kas lielākiem mežu īpašniekiem ir panesami vieglāk nekā nelielajiem.

Māris Ķirsons

> **Piecos gados savos mežos esam palielinājuši aizsargājamo teritoriju platību un vienlaikus sekmīgi apsaimniekojuši tās platības, kurās ir noteikti saimnieciskās darbības ierobežojumi un specifiski nosacījumi,**
>
> **LARSS GEORGS HEDLUNDS,**
> SIA BERGVIK SKOG VALDES LOCEKLIS

VIEDOKLIS

Atzīstams piemērs

Jānis Rozītis, Pasaules dabas fonda izpilddirektors :

Ļoti pozitīvi vērtējams, ka ir privāto mežu īpašnieki, kas ar savu šodienas mežsaimniecības izpratni un darbību praksē spēj demonstrēt dabai arvien draudzīgāku meža apsaimniekošanu. Tas izpaužas gan cirsmu izstrādes darbos, gan bioloģiski augstvērtīgo vietu apzināšanā un saglabāšanā, tādējādi pašiem veidojot dabas aizsardzības sistēmu, kas nereti jau pārsniedz normatīvo aktu prasības.